

BEVEZETÉS

Az Európa Tanács e második, *Ifjúsági Trendek* című jelentése a sebezhető ifjúságra koncentrált. Az ifjúsági életszakaszt általában a sebezhetőség korszakának lehet nevezni: a fiatalok igyekeznek minél több bizonyítványt begyűjteni az oktatásban és a szakképzésben, próbálják megvetni a lábukat a munkaerő-piacon, fejleszteni felnőtt identitásukat, új életstílusokat kialakítani, új barátokat szerezni, szexuális és munkatársi kapcsolatokat létesíteni, eljutni bizonyos szintű pénzügyi függetlenségig, s esetleg elhagyni a családi otthont. Ám ezen területek mindegyikén jó néhány fiatal sokkal sebezhetőbb az átlagnál. E jelentésben megpróbáljuk meghatározni azokat a csoportokat, amelyeket különösen sebezhetőnek tekinthetünk. Az anyagi korlátok miatt képtelenek voltunk teljes egészében felmérni a fiatalok tapasztalatait, prioritásokat kellett kijelölnünk.

Mivel a fiatalok szerte Európában egyre több időt töltenek az oktatásban és a szakképzésben, s az oktatásbéli egyenlőtlenségek szoros összefüggésben állnak az élet más területein megmutatókozó sebezhetőséggel, prioritást élveztek az oktatásban szerzett tapasztalatok. Vizsgáltuk még, hogy melyek a sebezhetőség forrásai az ifjúsági munkaerő-piacon, hiszen fontos a sikeres átmenet a munka világába. És végül az informális környezetben szerzett elégedettség fontosságát elismerve taglaljuk a sebezhetőség mintáit a szabadidő kontextusában is. A fent említett területekkel kapcsolatos tapasztalati formák jelentős különbségeket mutathatnak az egyes országokban. Itt a célunk nem az volt, hogy minden részletre kiterjedően tárgyaljuk a különféle intézményi struktúrák hatását, hanem az, hogy felhívjuk a figyelmet a sebezhetőség főbb forrásaira, amelyek befolyásolják a fiatalok életét az egyes országcsoportokban.

MI A SEBEZHETŐSÉG?

Noha minden fiatal megtapasztalhatja az átmenet során, mi is az a sebezhetőség, mi itt a szélsőséges sebezhetőséggel foglalkozunk. Lényegében úgy tekintünk a sebezhetőségre, mint az adott egyén illetve társadalmi csoport képességére, arra, hogy szembenézzen a strukturális és társadalmi változásokkal.

E jelentés keretein belül a sebezhetőség meghatározása az, hogy súlyosan korlátozott lehetőség a biztos munkára, társadalmi és gazdasági előmenetelre, illetve a személyes elégedettségre vonatkozólag.

E tömör definíció számos dimenziót kíván lefedni. [1] Először is a sebezhetőség megközelíthető onnan, hogy az egyéneket és társadalmi csoportokat különféle módon érhet sérülés, károsodás vagy egyéb hatás, szubjektív és objektív tényezők kombinációjának eredményeképpen. Szubjektív tényezők lehetnek a különféle gyengeségek, törekenység, bizonytalanság és a képtelenség arra, hogy az egyén megvédje magát a koc-

kázatoktól. Az objektív tényezők a külső hatásokhoz köthetők, különösen azokhoz, amelyek a gazdasági és társadalmi feltételekből erednek. Szociologikusabban közelítve a kérdéshez, a sebezhetőség a társadalom bizonyos egyéneinek és csoportjainak csökkent reagálási képessége arra, hogy szembenézzenek, alkalmazkodjanak vagy megbirkózzanak sajátos gazdasági, társadalmi, kulturális és politikai kihívásokkal, amelyeknek folyamatosan ki vannak téve. Ez a „reagálási képesség” részben az egyén vele született erejétől függ, de külső impulzusok és kívülről érkező információk is befolyásolják, amelyek javíthatják azokat a körülményeket, amelyek között az egyén képes lesz legyűrni az efféle ingereken keresztül megnyilvánuló kihívásokat.

A konceptualizáció második eleme ahhoz kapcsolódik, hogy a „sebezhetőség” rendszerint a szegénységhez, illetve az ahhoz kapcsolódó kulturális válaszokhoz köthető, amelyek felerősíthetik a nyomorúságos életkörülményeket. Ezt szokták „strukturális” sebezhetőségnek hívni. A források hiánya – főleg a szegénység – az egyik legfontosabb tényező, amely befolyásolja az élet minőségét, valamint azt, hogy az egyéneknek és a csoportoknak milyen lehetőségeik vannak arra, hogy kifejlesszék a megfelelő képességeket, készségeket és eszközöket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a változással szembenézzenek. Ebben a kontextusban fontos kiemelni azokat lehetőségeket, képességeket és készségeket, amelyek az általános és a magasabb szintű oktatáshoz, a szakképzéshez, az egészséghez vagy a lakáskörülményekhez kötődnek. Általánosságban elmondható, hogy azok a csoportok, amelyek szegény életminőség között élnek, inkább tapasztalnak meg magasabb fokú sebezhetőséget.

A sebezhetőség egy másik aspektusa a nemi, kulturális, etnikai és politikai diszkriminációból fakad. Ez leginkább a lányokat, az alacsony társadalmi rétegből származó nőket, az etnikai kisebbségek tagjait, a bevándorlókat és bizonyos esetekben a fiatalokat általában is érinti. E diszkriminációs tényezők némelyike összefügg egymással, s ezért lehetséges a sebezhetőség fokozatainak meghatározása: a nemi alapú diszkrimináció például átível a kor szerinti, etnikai és kulturális diszkrimináció fölött, amit ráadásul felerősít a társadalmilag hátrányos helyzet.

Ez a jelentés közös munka gyümölcse, amelyhez hozzájárult számos ország ifjúsági jelentés, és a munka minden szakaszában segítséget nyújtott Irene Guidikova (az Európa Tanács Ifjúságkutatási koordinátora).

A fejezetek szerzői: Andy Furlong (Egyesült Királyság), Barbara Stalder (Svájc) és Anthony Azzopardi (Málta).